Beleidsmatige tussenevaluatie Beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte'
(2018-2027)
dd. 01-12-2022

Aanleiding

Op 8 maart 2018 heeft de gemeenteraad het beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte' vastgesteld. Dit is een digitaal beleidsplan, ontsloten via de website van de gemeente Borger-Odoorn. Dit beleidsplan heeft een looptijd tot 2027.
Om te voldoen aan het Energieakkoord (50% energiebesparing in de openbare verlichting in 2030 t.o.v. 2013) is door de gemeenteraad voor de jaren 2019 tot en met 2024 een jaarlijks bedrag van € 9.159,56 (kapitaallasten) ter beschikking gesteld om de openbare verlichting te verduurzamen. Binnen het beleidsplan is in 2022 een evaluatiemoment opgenomen. In deze notitie is deze beleidsmatige tussenevaluatie, bedoeld om in beeld te brengen in hoeverre we op koers liggen om de in het beleidsplan gestelde doelen te bereiken, uitgewerkt.

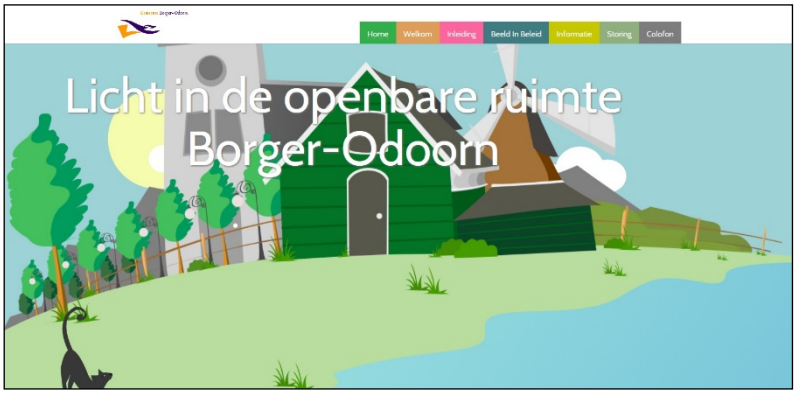

Figuur 1: website waarin alles te vinden is van de openbare verlichting.

Vastgesteld beleid en evaluatie

De volgende beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld:

a. Verlicht alleen daar waar nodig; eerst kijken naar alternatieven zoals reflectoren of belijning
b. Voldoen aan de doelstellingen uit het Energieakkoord;

c. Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is dat past bij budget en stand der techniek;
d. Aansluiten bij het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid;
e. Normaliter verlichten tot maximaal 70% van de geldende richtlijn qua lichtsterkte;
f. Belangrijke fietsroutes worden verlicht, andere fietsroutes niet (kaart in beleidsplan);
g. Storingen proactief oppakken;
h. Geen Politie Keurmerk Veilig Wonen en Keurmerk Veilig Ondernemen aanhouden;
i. Geen verlichte reclames aan de lichtmasten;
j. Terughoudendheid ten aanzien van nieuwe leddisplays;
k. Parken niet verlichten;
l. Lichtvervuiling zoveel mogelijk tegengaan;
m. Doorgaan met het zo mogelijk verminderen van verlichting in het buitengebied.

Bovenstaande beleidsuitgangspunten worden bij alle nieuwe verlichtingsplannen en aanvragen gehanteerd. Uit onze ervaringen tot op heden blijkt dat het beleid goed functioneert. Ook de keuze om het verlichtingsniveau op 70% van de landelijke aanbevelingen houden voldoen in dit – landelijke – gebied goed. Er bereiken ons weinig opmerkingen over dit beleid en er hebben zich geen knelpunten voorgedaan.

Op basis van dit (en het voorgaande) beleidsplan zijn twee grote projecten opgestart.

1. Reductie van de openbare verlichting in het buitengebied;
2. Verduurzaming openbare verlichting.

Hierna volgt van beide projecten de stand van zaken en de tot op heden behaalde resultaten.

Project 1: 'Reductie openbare verlichting buitengebied'.

Van 2013 tot en met 2019 zijn alle masten buiten de bebouwde kom voorzien van nieuwe ledverlichting. Op plaatsen waar de verkeers- en sociale veiligheid niet in het geding is, hebben we straatverlichting weggehaald.
De plannen zijn per fase gepresenteerd (en bijgesteld) in meerdere bewonersavonden. Hierbij zijn de dorpsbelangenorganisaties betrokken.

Uitvoering	Project	Gebied	Gerealiseerd
2013	Reductie openbare verlichting buitengebied 1e fase	Buitengebied van Exloo, Odoornerveen, Klijndijk, Odoorn, Valthe	Verledden van alle verlichting buiten de bebouwde kom en daar waar mogelijk verlichting weghalen. Behaalde reductie 30%.

2015	Reductie openbare verlichting buitengebied 2e fase	Buitengebied van Valthermond, Eerste Exloërmond, Tweede Exloërmond en Buinerveen	Verledden van alle verlichting buiten de bebouwde kom en daar waar mogelijk verlichting weghalen. Behaalde reductie 10%.
2017	Reductie openbare verlichting buitengebied 3e fase	Buitengebied van Nieuw-Buinen, Drouwenermond, Drouwenerveen, Bronnegerveen, Bronneger, Buinen, Drouwen en Borger	Verledden van alle verlichting buiten de bebouwde kom en daar waar mogelijk verlichting weghalen. Behaalde reductie 15%.
2019	Reductie openbare verlichting buitengebied 4e fase	Buitengebied ten westen van Borger, Ees, Eeserveen, Eesergroen, Ellertshaar en Westdorp	Verledden van alle verlichting buiten de bebouwde kom en daar waar mogelijk verlichting weghalen. Behaalde reductie 15%.

Evaluatie project ‘reductie openbare verlichting buitengebied’.

Tijdens de informatieavonden bleek het lastig om lichtmasten in het buitengebied te verwijderen. Men is nu eenmaal licht gewend. In overleg met de aanwonenden zijn de lichtmasten in de belangrijke bochten en nabij woningen grotendeels blijven staan. De masten die vanuit verkeersoogpunt geen toegevoegde waarde hadden en die niet bij woningen stonden zijn weggehaald. Enkele masten zijn herverdeeld. Gemiddeld is 15% van de masten gesaneerd.

Vanuit twee dorpen bereiken ons nog regelmatig opmerkingen over te weinig verlichting.

1. Odoornerveen: men vindt het aantal lichtmasten onvoldoende.
    - De zuidzijde wordt voornamelijk voor autoverkeer gebruikt. We hebben hier enkele masten weggehaald omdat verlichting voor autoverkeer op dit rechte stuk weg niet noodzakelijk is. Ter hoogte van de bruggen en ter oriëntatie van de weg zijn masten blijven staan. In een later stadium zijn de masten op de kopeinden van de bruggen voorzien van geel licht.
    - De noordzijde wordt gebruikt door fietsers. Hier is de mastafstand kleiner en er staan hierdoor ook meer masten. De mastafstand is redelijk groot (150 meter). Voor oriëntatie van de fietsers is dit ons inziens voldoende.

Zo nu en dan komt een wens binnen voor meer verlichting. Vaak hangt dit echter samen met inbraken. Hiervoor is openbare verlichting echter niet geschikt en bedoeld.

2. Eerste Exloërmond
    - De masten die vroeger langs de weg Eerste Exloërmond stonden zijn vernieuwd en deels geplaatst langs de weg en deels langs het fietspad. Verlichting van de weg op dit rechte stuk weg is niet noodzakelijk, terwijl de fietser wel behoefte heeft aan (oriëntatie)verlichting. Omdat in de nachtelijke uren nagenoeg niemand van het fietspad gebruik maakt, wordt de verlichting

langs dit pad tussen 24.00 uur en 06.00 uur uitgeschakeld. Ook enkele masten langs de weg gaan uit.

Zo nu en dan komt een wens binnen voor meer verlichting. Ook zouden er teveel masten uitgaan in de nacht. De melders zijn doorverwezen naar dorpsbelangen. Echter, dorpsbelangen heeft tot nu toe geen verzoek ingediend voor aanpassing van de verlichting.

Project 2: 'verduurzaming openbare verlichting'.

De gemeente vervangt tussen 2019 en 2024 alle verouderde straatlantaarns binnen de bebouwde kom door duurzamere exemplaren (LED). Langs enkele straten staat op basis van de huidige normen te weinig verlichting. Hier wordt verlichting bijgeplaatst. Ook kan het gebeuren dat masten op andere plekken komen te staan.

Het project wordt voorafgaand aan de uitvoering gepubliceerd in Week In Week Uit. Via de gemeentelijke website kunnen de tekeningen worden ingezien. Bij eventuele problemen kan contact worden opgenomen met de gemeente.

2019	Verduurzaming (1-6)	Saneren oudste armaturen gehele gemeente.	SOX *(1)* en TLS *(2)* vervangen door LED.
2020	Verduurzaming (2-6)	Saneren oudste armaturen	TLM *(3)* en TLD *(4)* (ged) vervangen door LED.
2021	Verduurzaming (3-6)	Vernieuwen en opnieuw inrichten oudste verlichting	TLD vervangen door LED op straatniveau.

2022	Verduurzaming (4-6)	Vernieuwen en opnieuw inrichten oudste verlichting	TLD vervangen door LED op straatniveau.

1) SOX: lagedruk natriumlampen
2) TLS: rechte fluorescentie lamp (1e generatie)
3) TLM: rechte fluorescentie lamp (2e generatie)
4: TLD: rechte fluorescentie lamp (3e generatie)

Evaluatie project 'verduurzaming openbare verlichting'
Na uitvoering komen er nagenoeg alleen positieve berichten binnen. Een enkele keer vindt men de nieuwe plek van de mast ongelukkig gekozen of vindt men het nieuwe led-armatuur te verblindend. Indien mogelijk plaatsen we dan een afschermlens. Een enkele keer vindt een verplaatsing van een mast plaats.

Stand van zaken verduurzaming 2022
Het verduurzamen gaat volgens plan. Na het laatste investeringsjaar (2024) bestaat de openbare verlichting alleen nog uit LED en PL-lampen (spaarlampen). Deze laatste lampen worden dan langzamerhand vanuit de reguliere onderhoudsbegroting vervangen. De gemeente voldoet hiermee aan het eerder aangehaalde Energieakkoord.

Opgemerkt wordt dat er recentelijk vanuit Europa is bepaald dat ook de PL-lampen gesaneerd moeten worden omdat deze een kleine hoeveelheid kwik bevatten. Begin 2023 wordt de productie van deze lampen stilgezet. De gemeente heeft nog een hoeveelheid besteld om de PL-lampen voor een cyclus van 4 jaar nog uit te wisselen. Over het vervolg moet het college nog een beslissing nemen.

Communicatie dorpsbelangen
De gemeente heeft een goede communicatiestructuur met de verschillende dorpsorganisaties. De gemeentelijke gebiedscoördinatoren

schuiven meerdere keren per jaar aan bij de bestuursvergaderingen. En ook op bestuurlijk niveau zijn er contactmomenten. Door deze goede communicatiestructuur komen opmerkingen en/of klachten in de buurt (ook over verlichting) snel binnen de organisatie terecht.
Via de gemeentelijke gebiedscoördinator wordt deze notitie gedeeld en besproken met de dorpsorganisaties. Waar passend binnen de doelen en uitgangspunten van het beleidsplan nemen we de resultaten hiervan mee in onze uitvoeringspraktijk.